

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy Mgr. Davida Hipšra a soudců JUDr. Tomáše Foltase a Mgr. Lenky Krupičkové v právní věci žalobce: **J. Š.,** zastoupen JUDr. Zdeňkem Jankovským, advokátem se sídlem Karlovo náměstí 292/15, Praha 2, proti žalovanému: **Ministerstvo spravedlnosti,** se sídlem Vyšehradská 16, Praha 2, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 17. 10. 2017, č. j. 11 A 119/2016 – 41,

takto:

I. Kasační stížnost **se zamítá.**

II. Žádný z účastníků **nemá** právo na náhradu nákladů řízení.

Odůvodnění:

I.

[1] Rozhodnutím ze dne 2. 8. 2016, č. j. MSP-125/2016-ODSK-OTC/13, žalovaný zamítl žádost žalobce o poskytnutí peněžité pomoci obětem trestných činů z důvodu uvedeného v § 30 odst. 2 zákona č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů a o změně některých zákonů (zákon o obětech trestných činů), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o obětech trestných činů“).

II.

[2] Žalobce podal proti výše uvedenému rozhodnutí žalobu k Městskému soudu v Praze, který ji zamítl rozsudkem ze dne 17. 10. 2017, č. j. 11 A 119/2016 – 41.

[3] V odůvodnění rozsudku městský soud uvedl, že počátek běhu subjektivní lhůty u fyzické újmy není sporný, když o této újmě žalobce věděl již v den spáchání trestného činu, tj. dne 26. 1. 2014. Pokud jde o psychickou újmu na zdraví, žalobce si jí byl vědom

záhy po spáchání trestného činu, nejpozději dne 28. 1. 2014, kdy se dostavil na pravidelnou kontrolu k psychiatričce MUDr. J. S., kde popsal své subjektivní potíže z události ze dne 26. 1. 2014. Poněvadž je subjektivní lhůta k podání žádosti dvouletá a je vázána na prvotní vědomost o utrpěné újmě, je zřejmé, že žalobce svoji žádost podal až poté, co bylo jeho právo prekludováno, a tedy zaniklo. Jeho žádosti o peněžitou pomoc ze dne 2. 5. 2016 tak nemohlo být vyhověno.

[4] Městský soud dále neshledal důvodnou námitku, že rozhodnutí žalovaného je nepřezkoumatelné pro nedostatek důvodů, protože se žalovaný nezabýval tím, jakou povahu měla újma, kterou žalobce utrpěl. Z napadeného rozhodnutí je patrné, že žalovaný žádost žalobce o odškodnění zamítl proto, že byla podána až po uplynutí dvouleté subjektivní lhůty, a tento svůj závěr řádně odůvodnil. Z důvodu hospodárnosti proto nebylo nutné, aby řešil podanou žádost z hlediska věcného, tedy aby se zabýval povahou vzniklé újmy. S ohledem na důvod, pro který nebylo žádosti žalobce vyhověno, by takové úvahy správního orgánu byly zcela nadbytečné.

[5] K námitce, že subjektivní lhůta nemůže běžet dříve, než se žadatel dozví o povaze újmy na zdraví, kterou utrpěl, městský soud uvedl, že takový závěr ze zákona o obětech trestných činů nevyplývá. Žalobce mohl podat žádost, aniž by znal konkrétní diagnózu. Z žádného zákonného ustanovení totiž nevyplývá, že by žalobce musel mít v době podání žádosti jednoznačně potvrzeno, zda mu bylo ublíženo na zdraví či mu byla způsobena těžká újma. Pro určení počátku běhu subjektivní lhůty je rozhodný výklad pojmu „dozvědět se o újmě způsobené trestným činem“. Tento termín neznamená okamžik, v němž se oběť dozví, jaký typ újmy utrpěl, nýbrž postačí, že má v tomto okamžiku vědomost o tom, že jí byla újma trestným činem způsobena.

[6] Námitka, že žalobce musel vyčkat, zda osoby obviněné z trestného činu budou pravomocně uznány vinnými a zda mu bude přiznán nárok na náhradu škody, je podle městského soudu rovněž nedůvodná. Zákon o obětech trestných činů nevyžaduje jako podmínku pro podání žádosti, ani pro přiznání odškodnění, předložení pravomocného rozhodnutí, kterým byl pachatel uznán vinným.

III.

[7] Proti tomuto rozsudku podal žalobce (dále jen „stěžovatel“) v zákonné lhůtě kasační stížnost z důvodu uvedeného v § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s.

[8] Stěžovatel namítal, že městským soudem zaujatý výklad počátku běhu subjektivní lhůty podle § 30 odst. 2 zákona o obětech trestných činů není správný. Městský soud pochybil, když počátek běhu subjektivní lhůty u stěžovatele odvíjel od okamžiku pořízení lékařské zprávy MUDr. S. s datem 28. 1. 2014. Prvotní vědomost o psychické újmě lze datovat nejdříve dne 15. 7. 2014, kdy stěžovatel také navštívil MUDr. S., která zjistila, že je stále neschopen soustavné pracovní činnosti. Stěžovatel postupoval v intencích ustálené rozhodovací praxe Ústavního soudu (srov. nález ze dne 30. 3. 2016, sp. zn. I. ÚS 834/15) a žádost k žalovanému podal až poté, co se uzdravil a splňoval předpoklady k uplatnění práva před správním orgánem, tj. rozhodnutí o trestném činu a přihlášku do adhezního řízení proti pachatelům trestného činu. Kdyby stěžovatel na základě trestního

oznámení nedosáhl vyslovení viny pachatelů trestným činem, nebyl by obětí trestného činu a nesplňoval by podmínku uvedenou v § 26 odst. 1 zákona o obětech trestných činů. Kromě toho se peněžitá pomoc poskytne tehdy, pokud nemajetková újma, škoda na zdraví nebo škoda vzniklá v důsledku smrti způsobené trestným činem nebyla plně nahrazena (viz § 25 odst. 2 cit. zákona). Protože se podařilo ztotožnit pachatele trestného činu, byl stěžovatel povinen k žádosti přiložit nejen rozhodnutí o trestném činu, nýbrž i doklady o úkonech, které učinil k vymáhání náhrady. Obojí měl k dispozici teprve nabytím právní moci rozsudku Obvodního soudu pro Prahu 5 ze dne 19. 8. 2014, č. j. 30 T 89/2014 - 279. Dříve nemohl nárok u žalovaného uplatnit, a proto subjektivní lhůta podle § 30 odst. 2 zákona o obětech trestných činů nezačala běžet před 23. 3. 2016. Předmětná subjektivní lhůta tedy před podáním žádosti dne 2. 5. 2017 neuplynula.

[9] Z uvedených důvodů stěžovatel navrhl, aby Nejvyšší správní soud napadený rozsudek městského soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

IV.

[10] Žalovaný ve vyjádření ke kasační stížnosti uvedl, že městský soud dostatečně zjistil skutkový stav a z takto zjištěného stavu vyvodil zcela správné právní závěry, se kterými se plně ztotožňuje. Pro počátek běhu subjektivní lhůty podle § 30 odst. 2 zákona o obětech trestných činů je zásadní okamžik, kdy se stěžovatel dozvěděl o újmě na svém zdraví způsobené trestným činem. Ohledně psychické újmy na zdraví, která může vzniknout i v určitém časovém horizontu po prožitém traumatu, je významné, kdy si byl stěžovatel poprvé subjektivně vědom psychické újmy, kterou přičítal právě traumatu majícímu počátek ve spáchaném trestném činu, resp. kdy u sebe poprvé zaregistroval příznaky takové újmy. V daném případě k tomuto došlo prokazatelně koncem ledna 2014, kdy se stěžovatel dostavil ke své psychiatričce, které popsal svůj duševní otřes vyvolaný trestným činem. Případná pozdější diagnostika toho, o jakou psychickou újmu ve smyslu konkrétní psychické poruchy se v daném případě jednalo, stejně jako ustálení zdravotního stavu na této skutečnosti, tj. že si stěžovatel byl vědom újmy způsobené mu trestným činem, nemůže ničeho změnit. V daném případě tak před podáním žádosti marně uplynula subjektivní prekluzivní doba, neboť stěžovatel se o újmě způsobené trestným činem (o její podstatě) dozvěděl ve dnech bezprostředně následujících po spáchání trestného činu, protože v té době si uvědomoval a navíc byl schopen ventilovat psychickou újmu způsobenou trestným činem (úzkost, neklid, poruchy spánku, zlé sny, nechutenství, nechuť cokoli dělat atd.). Závěry, k nimž dospěl městský soud, plně korespondují se závěry, k nimž dospěl i Nejvyšší správní soud v rozsudku ze dne 11. 8. 2016, č. j. 2 As 134/2016 - 59. Z obsahu kasační stížnosti je pak zřejmé, že stěžovatel závěry Nejvyššího správního soudu obsažené v citovaném rozsudku buď nepochopil, nebo je zcela záměrně překrucuje. Zcela chybné je pak tvrzení stěžovatele, že institut peněžité pomoci obětem trestné činnosti, o němž je rozhodováno v režimu zákona o obětech trestných činů, je totožný s institutem náhrady škody na zdraví podle občanského zákoníku s tím, že pro tyto dva instituty platí "stejná pravidla". V tomto směru lze odkázat na zejména ust. § 23-31 zákona o obětech trestných činů, v nichž jsou upraveny speciálně všechny podmínky, s nimiž je poskytování peněžité pomoci obětem trestné činnosti spojeno. Odkaz stěžovatele na nález Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 834/15, který řeší problematiku běhu promlčecí lhůty právě u nároků na náhradu škody na zdraví, je tedy zcela irelevantní a nepřípadný.

Též výklad § 26 zákona o obětech trestných činů použitý ze strany stěžovatele je vadný. Z výslovného znění daného ustanovení jednoznačně vyplývá, že nejen, že lze žádost o peněžitou pomoc podat před pravomocným skončením trestního řízení, ale že lze o této dokonce, za zde nastíněných podmínek, před koncem trestního řízení rozhodnout. Skutečnost, zda bylo trestní řízení již zahájeno, v jaké fázi se případně nachází či zda již bylo pravomocně ukončeno, je ve vztahu k možnosti podání žádosti o poskytnutí peněžité pomoci obětem trestné činnosti zcela irelevantní. Závěrem žalovaný s ohledem na výše uvedené navrhl, aby Nejvyšší správní soud kasační stížnost jako nedůvodnou zamítl a aby mu přiznal náhradu nákladů řízení ve výši 300 Kč.

V.

[11] Nejvyšší správní soud posoudil kasační stížnost v mezích jejího rozsahu a uplatněných důvodů a zkoumal přitom, zda napadené rozhodnutí netrpí vadami, k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti (§ 109 odst. 3, 4 s. ř. s.).

[12] Kasační stížnost není důvodná.

[13] Předmětem sporu v nyní posuzované věci je posouzení právní otázky, zda v době podání stěžovatelovy žádosti o poskytnutí peněžité pomoci obětem trestných činů marně uplynula dvouletá subjektivní lhůta k jejímu podání podle § 30 odst. 2 zákona o obětech trestných činů.

[14] Ze správního spisu vyplývá, že stěžovatel podal u žalovaného dne 2. 5. 2016 žádost o poskytnutí peněžité pomoci obětem trestných činů ve výši paušální částky 50.000 Kč s tvrzením, že je obětí trestného činu spáchaného dne 26. 1. 2014. K žádosti připojil rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 5 ze dne 19. 8. 2014, sp. zn. 30 T 89/2014, který nabyl právní moci dne 23. 3. 2016. Tímto rozsudkem byli obžalovaní uznáni vinnými spácháním zločinu loupeže podle § 173 odst. 1 trestního zákoníku, spáchaného v jednočinném souběhu s přečinem porušování domovní svobody podle § 178 odst. 1 a 2 téhož zákona. Dále stěžovatel přiložil lékařskou zprávu MUDr. J. S. ze dne 15. 7. 2014, podle které se dne 28. 1. 2014 dostavil na pravidelnou kontrolu s tím, že byl před 2 dny ve svém bytě fyzicky napaden a okraden rodiči dívky, se kterou se znal asi půl roku. Rodiče dívky stěžovatele obvinili z toho, že jejich dceru znásilnil, a označili ho za sexuálního devianta. Lékařka ve zprávě rovněž uvedla, že stěžovatelův stav se po této události výrazně zhoršil, má hlubokou depresi se sebevražednými sklony, prožívá výrazné úzkosti, napětí, je paranoidní a četnost paranoidních stavů se zvyšuje. Tato událost podle ní zmařila výsledky 10leté ambulantní léčby bez nutnosti hospitalizace.

[15] Podle § 30 odst. 2 zákona o obětech trestných činů *žádost o poskytnutí peněžité pomoci lze podat u ministerstva nejpozději do 2 let ode dne, kdy se oběť dozvěděla o újmě způsobené trestným činem, nejpozději však do 5 let od spáchání trestného činu, jinak právo zaniká.*

[16] Pro počátek běhu subjektivní lhůty je zásadní okamžik, kdy se stěžovatel dozvěděl o újmě na svém zdraví způsobené trestným činem. V případě stěžovatele se jednalo o újmu psychickou. Nejvyšší správní soud souhlasí se žalovaným i městským soudem, že pro

posouzení počátku subjektivní lhůty je významné, kdy si byl stěžovatel poprvé subjektivně vědom psychické újmy, kterou přičítá právě traumatu z přepadení, tedy kdy na sobě poprvé zaregistroval příznaky takové újmy. Tento den jistě nesplývá se dnem napadení, neboť stresový stav jím vyvolaný může, třeba za pomoci léků, odeznít. Jde-li o stav dlouhodobý či trvalý, je podstatná doba uvědomění si takového stavu. Případná pozdější diagnostika toho, o jakou psychickou újmu se ve smyslu konkrétní psychické poruchy jednalo, již na této vědomosti nemůže ničeho změnit (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 11. 8. 2016, č. j. 2 As 134/2016 – 59). Nejvyšší správní soud tak nemůže se stěžovatelem souhlasit, že psychická újma vznikla až dodatečně, když byla diagnostikována při návštěvě psychiatričky dne 15. 7. 2014. Kasační soud nezpochybňuje, že se stav stěžovatele mohl v době od spáchání trestného činu změnit (zhoršit), nicméně skutečnost, že stěžovatel o své psychické nepohodě a problémech věděl již o hodně dříve, než to tvrdí, je zřejmá z jeho vlastních tvrzení, případně z listin jím předložených a nacházejících se v předloženém spisovém materiálu. V lékařské zprávě psychiatričky MUDr. S. ze dne 15. 7. 2014 doložené stěžovatelem je mimo jiné uvedeno, že stěžovatel ji navštívil již dva dny po svém napadení, tj. dne 28. 1. 2014. Při této návštěvě jí popsal uvedenou událost i svůj nepříznivý psychický stav. Lékařka uvedla, že stěžovatelův stav se po této události výrazně zhoršil a že od svého napadení nebyl vůbec schopen pracovní činnosti. Rovněž stěžovatel ve své žádosti ze dne 2. 5. 2016 výslovně uvedl, že utrpěl v důsledku trestného činu psychickou újmu spočívající v prudkém a dlouhodobém zhoršení již tak nepříznivého zdravotního stavu. Nastoupily u něj hluboké deprese se sebevražednými tendencemi a již od ledna 2014 byl zcela neschopen práce. Z uvedeného je zřejmé, že psychické trauma a stres pociťoval stěžovatel v zásadě již od okamžiku spáchání trestného činu. Za takových okolností je nutno souhlasit se žalovaným i městským soudem, že počátek vědomosti stěžovatele o jeho psychických problémech spadá nejpozději do období konce ledna 2014, a nikoli až do doby diagnostikování konkrétní psychické poruchy ke dni 15. 7. 2014. Poněvadž je subjektivní lhůta k podání žádosti dvouletá a je vázána na prvotní vědomost o utrpěné újmě, je zřejmé, že stěžovatel svoji žádost podal až poté, co bylo jeho právo prekludováno, a tedy zaniklo. Jeho žádosti o peněžitou pomoc ze dne 2. 5. 2016 tak nemohlo být vyhověno.

[17] Nejvyšší správní soud dále nesouhlasí s tvrzením stěžovatele, že s podáním žádosti o poskytnutí peněžité pomoci musel vyčkat až do okamžiku pravomocného odsouzení pachatelů trestného činu. Jak zcela správně uvedl již městský soud v napadeném rozsudku, toto tvrzení stěžovatele nemá oporu v platné právní úpravě. Ze znění zákona o obětech trestných činů [viz § 26 odst. 2 písm. c) a § 31 odst. 1 písm. a) tohoto zákona] je zřejmé, že žádost lze podat již v průběhu trestního řízení a peněžitou pomoc lze přiznat i v situaci, kdy trestní rozhodnutí dosud nebylo vyhlášeno nebo nenabylo právní moci. Předložení pravomocného rozhodnutí, jímž byl pachatel uznán vinným, tedy není podmínkou ani pro podání žádosti, ani pro přiznání peněžité pomoci. Z uvedeného důvodu proto nelze počátek běhu subjektivní prekluzivní lhůty vztahovat k datu 23. 3. 2016, kdy nabyl právní moci rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 5 ze dne 19. 8. 2014, sp. zn. 30 T 89/2014.

[18] Pro úplnost Nejvyšší správní soud dodává, že odkaz stěžovatele na nález Ústavního soudu ze dne 30. 3. 2016, sp. zn. I. ÚS 834/15, je irelevantní. Jak správně konstatoval žalovaný ve vyjádření ke kasační stížnosti, Ústavní soud v předmětné věci řešil skutkově i právně odlišnou věc, a to otázku běhu dvouleté promlčecí lhůty u nároků na náhradu

škody podle § 106 odst. 1 zákona č. 40/1964 Sb., občanského zákoníku, ve znění platném do 31. 12. 2013. Z uvedeného je zřejmě, že závěry přijaté v tomto nálezu se nevztahují na problematiku poskytování peněžité pomoci podle zákona o obětech trestných činů, který obsahuje vlastní speciální úpravu podmínek nutných pro vznik předmětného nároku.

[19] S poukazem na shora uvedené důvody Nejvyšší správní soud zamítl kasační stížnost jako nedůvodnou (§ 110 odst. 1 s. ř. s.).

[20] Soud rozhodl o náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti podle § 60 odst. 1 věty první s. ř. s. za použití § 120 s. ř. s. Stěžovatel nebyl v řízení o kasační stížnosti úspěšný, proto nemá právo na náhradu nákladů řízení. Žalovaný, který byl naopak plně úspěšný, požadoval přiznání náhrady nákladů řízení v paušální výši 300 Kč za jeden úkon podle vyhlášky č. 254/2015 Sb., o stanovení výše paušální náhrady pro účely rozhodování o náhradě nákladů řízení v případech podle § 151 odst. 3 občanského soudního řádu a podle § 89a exekučního řádu. Podle ustálené judikatury správních soudů však lze procesně úspěšnému správnímu orgánu přiznat náhradu pouze takových nákladů řízení, které přesahují rámec jeho běžné úřední činnosti (srov. usnesení rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 31. 3. 2015, č. j. 7 Afs 11/2014 - 47, publ. pod č. 3228/2015 Sb. NSS). V daném případě však žalovaný netvrdil, že mu vznikly náklady nad rámec jeho běžné úřední činnosti, a ani z obsahu soudního spisu takové náklady nevyplývají. Soud proto žalovanému požadovanou náhradu nákladů řízení nepřiznal.

Poučení: Proti tomuto rozsudku **nejsou** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 30. listopadu 2018

Mgr. David Hipšr
předseda senátu